

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

Ringailė
TRAKYMAITĖ

Būdvardinė apibrėžtumo raiška: lietuvių kalba tipologiniame kontekste

DAKTARO DISERTACIJOS SANTRAUKA

Humanitariniai mokslai,
Filologijos kryptis (H 004)

VILNIUS 2021

Disertacija rengta 2013–2020 metais Vilniaus universitete.

Mokslinis vadovas:

prof. habil. dr. Axel Holvoet (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – H 004).

Gynimo taryba:

Pirmininkas – **prof. dr. Jurgis Pakerys** (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – H 004).

Nariai:

prof. emer. dr. Östen Dahl (Stokholmo universitetas, Švedija, humanitariniai mokslai, filologija – H 004);

doc. dr. Laura Kamandulytė-Merfeldienė (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – H 004);

dr. Florian Sommer (Ciuricho universitetas, Šveicarija, humanitariniai mokslai, filologija – H 004);

dr. Milena Šereikaitė (Jeilio universitetas, JAV, humanitariniai mokslai, filologija – H 004).

Disertacija ginama viešame Gynimo tarybos posėdyje 2021 m. gruodžio 29 d. 15 val. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Vinco Krėvės auditorijoje.

Adresas: Universiteto g. 5, LT-01122 Vilnius, Lietuva.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekose ir Vilniaus universiteto interneto svetainėje adresu: <https://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>

VILNIUS UNIVERSITY
INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

Ringailė
TRAKYMAITĖ

Adjectival definiteness marking: Lithuanian in a typological context

SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION

Humanities,
Philology (H 004)

VILNIUS 2021

This dissertation was written between 2013 and 2020 at Vilnius University.

Academic supervisor:

Prof. Habil. Dr. Axel Holvoet (Vilnius University, Humanities, Philology – H 004).

This doctoral dissertation will be defended at a public meeting of the Dissertation Defence Panel:

Chairman – Prof. Dr. Jurgis Pakerys (Vilnius University, Humanities, Philology – H 004).

Members:

Prof. Emer. Dr. Östen Dahl (Stockholm University, Sweden, Humanities, Philology – H 004)

Dr. Laura Kamandulytė-Merfeldienė (Vytautas Magnus University, Humanities, Philology – H 004);

Dr. Florian Sommer (Zurich University, Switzerland, Humanities, Philology – H 004);

Dr. Milena Štreikaitė (Yale University, USA, Humanities, Philology - H 004).

The dissertation shall be defended at a public meeting of the Dissertation Defence Panel at 15.00 on December 29, 2021 in the Vincas Krėvė Auditorium of the Faculty of Philology at Vilnius University.

Address: 5 Universiteto Str., LT-01131 Vilnius, Lithuania

The text of this dissertation can be accessed through the libraries of Vilnius University, Institute of Lithuanian Literature and Folklore, as well as on the website of Vilnius University:

www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

SANTRAUKA

1. DISERTACIJOS AKTUALUMAS IR NAUJUMAS

Nors publikuota nemažai mokslo darbų, daugiausia jų – apie istorinę būdvardinės apibrėžtumo raiškos žymiklių raidą baltų kalbose, pvz., neseniai pasirodė dvi išsamios studijos apie istorinę apibrėžtumo morfologiją – Gelumbeckaitė (2020) ir Sommer (2018), būdvardinė apibrėžtumo raiška (toliau – BAR) kaip tipologinis reiškinytis nėra pakankamai ištirta. Apie ją, kaip apie tarpkalbinių studijų objektą, yra užsimenama viename kanoninio vadovėlio apie apibrėžtumą skyriuje (Lyons 2003, 82–85). Ši lietuvių kalbos BAR analizė ir bandymas ją pristatyti tipologiniame kontekste daugiausiai lyginant su slavų ir germanų (dažniausiai – skandinavų, kartais – olandų) kalbomis prisidės prie BAR kaip svarbaus daiktavardinio junginio (toliau – DJ) (ne)apibrėžtumo kategorijos raiškos būdo pripažinimo greta determinantų, demonstratyvų, frazinių klitikų ir kitų žymiklių.

Reikia paminėti, kad lietuvių kalbos BAR jau yra tirta tarpkalbinių lyginamuoju požiūriu. 1957 m. išleistoje dabartinės lietuvių kalbos įvardžiuotinių būdvardžių vartojimo studijoje Valeckienė trumpai pristatė lietuvių ir vokiečių kalbų palyginimą (Valeckienė 1957). Disertacijoje apie aktualiąją skaidą lietuvių ir norvegų kalbose Mickūnaitė-Griškevičienė glaustai aprašė kalbines strategijas, vartojamas lietuvių kalbos DJ apibrėžtumo statusui atspindėti; viena jų – BAR (Mickūnaitė-Griškevičienė 2004). Naujoje *Lietuvių kalbos gramatikos darbų* serijoje buvo išleistas DJ dedikuotas leidinys (Holvoet, Mikulskas 2006), kuriame – net trys specialiai ar iš dalies lietuvių kalbos BAR skirti straipsniai. Holvoet ir Tamulionienės straipsnyje pristatoma moderni ir nauja apibrėžtumo kategorijos ir jos raiškos lietuvių kalboje perspektyva, pateikianti keletą tipologinių įžvalgų (Holvoet, Tamulionienė 2006, 11–32); Mikulskas straipsnyje *Apibrėžiamųjų būdvardžių aprašo perspektyva* pateikia naują apibrėžtumo kategorijos lietuvių

kalboje sampratą, atskleidamas ją per kognityvinės kalbotyros prizmę, remdamasis grindžiamojo santykio (angl. *grounding*) konceptu (Mikulskas 2006, 33–65); studijoje apie posesyvumą ir jo morfosintaksinę raišką, paremtoje tarpkalbiniais tyrimais bei tipologijos hierarchijomis, Vaičiulytė-Semėnienė trumpai aptaria posesyvumo ir apibrėžtumo kategorijų santykį, jų sąsają su žodžių tvarkos ypatybėmis (Vaičiulytė-Semėnienė 2006, 151–178). Disertacijoje apie apibrėžtumo žymėjimą lietuvių kalboje lyginant su danų ir kitomis artikelinėmis kalbomis (anglų ir iš dalies hebrajų) Spraunienė tiria, kuo lietuvių kalbos apibrėžiamieji būdvardžiai skiriasi nuo artikelinų kalbų žymimųjų artikelių ir daro išvadą, kad apibrėžiamieji būdvardžiai lietuvių kalboje visada rodo DJ apibrėžtumą, kuris gali būti individo referencijos arba tipo (taksonominės) referencijos lygmens (Spraunienė 2011). Vėliau šie svarbūs atradimai ir naujas požiūris į apibrėžtumą yra atspindėti Judženčio vadovėlyje *Lietuvių kalbos gramatinės kategorijos*, jame apibrėžtumas yra vertai pripažįstamas gramatine kategorija ir jam skirtas atskiras skyrius (Judžentis 2012, 99–110). 2015 m. publikuotame straipsnyje Gillon and Armoskaite, remdamosi lietuvių kalbos medžiaga, tiria daiktavardinio (angl. NP) ir determinantinio junginio (DP) takoskyrą, daugiausia dėmesio skiria gryniesiems daiktavardžiams (angl. *bare nouns*), bet paliečia ir įvardžiutinių būdvardžių vartoseną. Dvi BAR temai aktualias studijas Vilniaus universitete parašė Vaitkutė. Pirmoje analizuojamos vertimuose iš švedų į lietuvių kalbą vartojamos strategijos, siekiant perteikti švedišku apibrėžtu DJ statusą (Vaitkutė 2017); antroje dėmesys sutelkiamas į lietuvių kalbos įvardį *toks* kaip į tarpkalbinės similitatyvų (angl. *similatives*) kategorijos narį (Vaitkutė 2019). Be to, lietuvių kalbos ilgujų ir trumpųjų būdvardžio paradigmas bandyta traktuoti kaip stipriojo (angl. *strong*) ir silpnojo (angl. *weak*) apibrėžtumo atvejus (Šereikaitė 2019).

Tačiau nemažai svarbių BAR aspektų lieka neištirta: būdvardžių ir kitų (ne)apibrėžtumo žymiklių (determinantų) sąveika; kontekstai, kuriuose negali būti vartojamos ilgosios / trumposios būdvardžių

formas; žodžių tvarkos įtaka referencinei DJ vertei; ryšys tarp būdvardžių semantinių ypatybių ir jų gebėjimas atlikti (ne)apibrėžtumo žymiklių funkciją; BAR ir kitų mažųjų kategorijų (angl. *minor categories*), pvz., *similiatyvų* (van der Auwera, Sahoo 2018), sąveika.

Nepaisant studijų, paremtų lietuvių (ir kitų kalbų, turinčių BAR) medžiaga, BAR vis dar nėra pripažįstama kaip visavertė tarpkalbinė kategorija. Tai matyti ir iš to, kad ji neįtraukta į Pasaulio kalbinių struktūrų atlasą¹ (angl. *World Atlas of Language Structures Online*) (Dryer, Haspelmath 2013). Tikiuosi, ši disertacija paskatins didesnę domėjimąsi BAR reiškiniu, kuris (ne)apibrėžtumo kategoriją susieja su kitomis didžiosiomis ir mažosiomis kalbinėmis kategorijomis, pelnytai vertomis mokslininkų dėmesio, ir priartina prie jų.

2. DISERTACIJOS OBJEKTAS, TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Taigi, šio darbo **objektas** – būdvardinė apibrėžtumo raiška (BAR). Tai tokia gramatinė ypatybė, kai DJ (ne)apibrėžtumo statusas visiškai arba iš dalies yra žymimas jį modifikuojančio būdvardžio. Apibrėžtumas yra DJ kategorija. Tad BAR, kuri kartais implikuoja, kad vienintelė apibrėžtumo žymėjimo pozicija yra būdvardis, yra morfosintaksinė ypatybė, priskiriama visam DJ, o ne būdvardžiui kaip žodžių klasei:

- (1) a. arabų k.
al-kitab al-qadim vs *kitab qadim*
old.DEF book.DEF old book
'senoji knyga' 'sena knyga'
- b. bulgarų k.
starata kniga vs *stara kniga*
old.DEF book old book
'senoji knyga' 'sena knyga'

---

¹ Pasaulio kalbinių struktūrų atlasas (2013): <https://wals.info/>.

- c. hebrajų k.
hasefer hayašan vs *sefer yašan*
 old.DEF book.DEF old book
 ‘senoji knyga’ ‘sena knyga’
- d. latvių k.
vecā grāmata vs *veca grāmata*
 old.DEF book old book
 ‘senoji knyga’ ‘sena knyga’
- e. lietuvių k.
senoji knyga vs *sena knyga*
 old.DEF book old book
 ‘senoji knyga’ ‘sena knyga’
- f. rumunų k.
vechea carte vs *o carte veche*
 old.DEF book an book old
 ‘senoji knyga’ ‘sena knyga’

Dažnai BAR pasirodo kartu su kitais morfologiniais ar leksiniais apibrėžtumo žymikliais (determinatyvais, įvairiais įvardžiais, klitikais ir kt.), kai būdvardis tėra vienas iš apibrėžtumo raiškos komponentų, kaip parodyta (1) ir (2). Šis tipologiškai retas bruožas būdingas arabų, albanų, bulgarų, hebrajų, rumunų, kelioms slavų (pvz., slovėnų), taip pat baltų kalboms ir nemažai germanų kalbų, pvz., kontinentinėms skandinavų kalboms (Kibort 2008). Kai kurios iš išvardytų kalbų turi išplėtotas ir sudėtingas (ne)apibrėžtumo raiškos sistemas, t. y. specialius žymiklius (dažniausiai artikelius), kurie lemia, ar DJ interpretuojamas kaip apibrėžtas, ar neapibrėžtas, o kartu ir privalomą (ne)apibrėžtumo žymėjimą būdvardžio forma:

- (2) a. danų k.
den gamle bog vs *en gammel bog*
 the old.DEF book an old book
 ‘senoji knyga’ ‘sena knyga’

b. olandų k.

<i>het</i>	<i>oude</i>	<i>boek</i>	vs	<i>een</i>	<i>oud</i>	<i>boek</i>
the	old.DEF	book		a	old	book
‘senoji knyga’				‘sena knyga’		

c. švedų k.

<i>den</i>	<i>gamla</i>	<i>boken</i>	vs	<i>en</i>	<i>gammal</i>	<i>bok</i>
the	old.DEF	book.DEF		a	old	book
‘senoji knyga’				‘sena knyga’		

Apie (ne)apibrėžtumo žymėjimą pasaulio kalbose yra parašyta tikrai nemažai, daugiausia dėmesio skiriama determinantams. Tačiau tyrimų, skirtų būdvardinei apibrėžtumo raiškai, nėra daug. Išsamiausiai BAR kaip tarpkalbinį reiškinių yra aprašęs Christopheris Lyonsas savo monografijoje *Definiteness* (liet. *Apibrėžtumas*). Ten jai skirtas vienas skyrius (Lyons 2003, 82–85). Kontinentinių skandinavų kalbų apibrėžtumo žymėjimas yra sulaukęs itin daug dėmesio dėl vadinamojo dvigubo apibrėžtumo (angl. *double determination*), o kartais net ir trigubo apibrėžtumo (žr. (2c)) žymėjimo DJ (Perridon 1989, Delsing 1993, Börjars 1994, Julien 2005, Lohndal 2007, Lohrmann 2011). Vis dėlto, tiriant, pvz., švedų kalbą, buvo susitelkta į laisvojo ir priesaginio (angl. *bound* arba *suffixed*) artikelių, kurie tam tikrais atvejais gali būti nevartojami, bet būdvardžio žymiklis išlieka visada, sąveiką. Tokie atvejai rodo, kad daugybinis apibrėžtumo žymėjimas švedų kalboje nebūtinai turi būti traktuojamas kaip privalomas derinimas, kaip teigia Lyonsas (2003, 85).

Abi baltų kalbos, ir lietuvių, ir latvių, turi tik vieną morfologinį apibrėžto DJ žymiklį – ilgųjų būdvardžio formų paradigmą²

---

² Germanų kalbotyros tradicijoje neapibrėžiamosios būdvardžio formos tradiciškai vadinamos stipriosiomis, o slavų ir baltų kalbų tyrimuose jos vadinamos trumposiomis; atitinkamai apibrėžiamosios būdvardžių formos vadinamos silpnosiomis arba ilgosiomis. Apibendrinant reikia pasakyti, kad trumposios = stipriosios = neapibrėžiamosios; ilgosios = silpnosios = apibrėžiamosios. Šioje disertacijos jos taip pat įvardijamos trumpiniais – ilgosios formos (IF) ir trumposios formos (TF).

(Valeckienė 1957, Ulvydas 1965, Rosinas 1976, Valeckienė 1986, Paulauskienė 1994, Rosinas 1996, Ambrazas et al. 2006, Holvoet, Tamulionienė 2006, Mikulskas 2006, Spraunienė 2008b, 2011). Latvių kalbos apibrėžtumo raiška yra labiau sugramatinta, o lietuvių tebėra šiek tiek laisvesnė, trumpųjų formų vartoseną leidžiama gramatiškai apibrėžtuose kontekstuose, pvz., posesyvinėse konstrukcijose:

- (3) a. latvių k.
mans jaunais /*jauns mētelis
 my new.DEF/new coat
 ‘mano naujasis paltas’
- b. lietuvių k.
mano naujasis/naujas paltas
 my new.DEF/new coat
 ‘mano naujasis/naujas paltas’

Rašydamas apie pasaulio kalbas, Dahlis pažymi: „DJ, turintys būdvardinių modifikatorių, yra linkę turėti bent tiek pat, o dažnai ir daugiau apibrėžtumo žymiklių nei neišplėsti DJ. Be to, matyti aiški tendencija, kad apibrėžtumo žymėjimas, perteklinis ar kitoks, atsiranda šalia būdvardžio arba pačioje būdvardžio formoje“ (Dahl 2004, 151–152)³. Būtent šis fenomenas ir yra detaliam tiriama disertacijoje, susitelkus į lietuvių kalbos medžiagą, bet pateikiant ją tipologiniame kontekste.

Disertacijos **tikslas** – ištirti ir aprašyti lietuvių kalbos BAR, pateikiant ją tipologiniame kontekste, ir prisidėti prie tarpkalbinių šio fenomeno tyrimų. Šioje nuosekliai sinchroninėje studijoje BAR šiuolaikinėje lietuvių kalboje tiriama keliais pjūviais (3, 4 ir 5 skyriai),

---

³ Vertimas autorės. Originlo tekstas: “NPs with adjectival modifiers tend to have at least as much and often more definiteness marking than simple NPs. Furthermore, there is a clear tendency for any definiteness marking, excessive or otherwise, to show up next to or on the adjective” (Dahl 2004, 151–152).

atskleidžiama BAR įtaka DJ struktūrai bei aprašoma ilgųjų ir trumpųjų būdvardžio formų distribucija.

Disertacijos tikslui pasiekti keliami šie **uždaviniai**:

1. aprašyti linijinę apibrėžto lietuvių kalbos daiktavardinio junginio (DJ) struktūrą;
2. nustatyti vidinių lietuvių DJ būdvardinių dėmenų funkcijas;
3. ištirti būdvardinių ir kitų DJ dėmenų sąveiką ir iš jos kylančius DJ žodžių tvarkos ypatumus;
4. aprašyti būdvardinių lietuvių kalbos DJ dėmenų semantiką bei funkcijas ir įvertinti jų įtaką BAR lietuvių kalboje;
5. aptarti ilgųjų ir trumpųjų būdvardinių paradigmų vartoseną ir distribuciją, pateikti kiekybinių duomenų diskusijai pagrįsti;
6. atskleisti BAR ir kitų didžiųjų bei mažųjų kalbinių kategorijų ryšį ir sąveiką.

3. TIRIAMOJI MEDŽIAGA IR METODAI

Disertacijoje pateikiama daugiau nei 200 įvairių kalbų pavyzdžių, atskleidžiančių skirtingus BAR aspektus. Dauguma tiriamosios medžiagos yra iš rašytinių šiuolaikinių kalbų: lietuvių (dominuojantis medžiagos šaltinis), anglų, danų, olandų, rusų ir švedų (ir keletas atsitiktinių pavyzdžių iš kitų kalbų, žr., pvz., (1)). Sakytinė kalba, net jei bus paminėta disertacijos paraštėse, nėra šio darbo objektas. Lietuvių kalbos duomenys rinkti tik iš rašytinės kalbos šaltinių, Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno⁴ ir Lietuvių interneto kalbos tekstyno (angl. *Lithuanian Web Corpus (ltTenTen14)*)⁵, kuris daugiausia naudotas rezultatams ir radiniams iš Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno sutikrinti. Kitų kalbų pavyzdžiai taip pat buvo rinkti

---

⁴ Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas (CCLL), prieiga internete:
<http://tekstynas.vdu.lt/tekstynas/menu?page=about>

⁵ Taip pat vadinamas ltTenTen14, prieiga internete:
<https://www.sketchengine.eu/ltten-ten-lithuanian-corpus/>

iš tekstynų (žr. Trumpiniai ir duomenų šaltiniai). Disertacijoje pateikiami tyrimai – tiek kokybiniai (pvz., nustatant linijinę, topologinę apibrėžto lietuvių kalbos DJ struktūrą), tiek kiekybiniai yra pagrįsti empiriniais duomenimis. Kiekybinei analizei naudotų duomenų branduolį sudaro išsamus 111 dažniausiai vartojamų lietuvių kalbos būdvardžių, kurie turi ilgųjų formų paradigmą, sąrašas, sudarytas Utkos *Dažninio rašytinės lietuvių kalbos žodyno*⁶ pagrindu (disertacijoje pateikiamas kaip Priedas A). Tikslūs tyrimų metodai detaliam aprašyti tam tikruose disertacijos skyriuose, jiems skirti specialūs poskyriai.

Disertacijoje nauja yra pats bandymas kiekybiškai įvertinti ilgųjų ir trumpųjų būdvardinių paradigmų vartoseną. Nors kiekybiniuose tyrimuose buvo analizuota gana mažai būdvardžių (30 kokybinių būdvardžių, kurie nevartojami ilgosiomis formomis, ir 18 kokybinių būdvardžių, dažniausiai vartojamų ilgosiomis formomis), gauti duomenis leidžia plėtoti diskusiją apie abiejų paradigmų vartoseną šiuolaikinėje lietuvių kalboje.

Apdorojant ir interpretuojant empirinius lietuvių kalbos duomenis, kilo sunkumų, kuriuos norisi paminėti:

1. Buvo sunku dirbti su Dabartinės lietuvių kalbos tekstynu todėl, kad jis (internete viešai prieinama vartotojo sąsaja) yra morfologiškai neanotuotas; daugybę duomenų teko surinkti, surūšiuoti ir apdoroti rankiniu būdu dėl neišspręstos homonimijos problemos, diakritinių ženklų trūkumo, sisteminių klaidų, pvz., didelio kiekio pasikartojančių identiškų pavyzdžių. Utkos žodyne kartais po viena antrašte pateikiamos sumaišytos kelių būdvardžių paradigmų, būdvardžiai pateikti po veiksmožodžių antraštėmis ir pan.
2. Lietuvių kalbos gramatinių aprašų, pagrįstų šiuolaikinėmis kalbotyros teorijomis ir tipologiniais tyrimais, trūkumas, pvz., trūko DJ komponentų terminijos, semantinės ir funkcinės būdvardžių klasifikacijos ir kt.

---

⁶ Prieiga internete:

http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/Dazninis_zodynas.pdf.

3. Tam tikrų žodžių klasių aprašo ir klasifikacijos neaiškumai, pvz., *Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje* universalieji kvantifikatoriai (apibrėžiamieji įvardžiai) pateikiami prie „Neapibrėžiamųjų įvardžių“ ir pan.

Šioms problemoms spręsti prireikė nemažai pastangų. Kartais atrodė, kad šiuolaikinės lietuvių kalbos gramatikos aprašų trūkumas turėjo būti išspręstas pirmiausia, kad būtų galima judėti BAR link, pvz., reikėjo sukurti lietuvių kalbos DJ struktūros aprašą, tai leistų analizuoti būdvardinius jo komponentus. Tačiau reikia pripažinti, kad minėti sunkumai leido rasti nemažai svarbių BAR aspektų ir prisidėjo prie disertacijos konstruktyviu būdu.

4. DARBO STRUKTŪRA

Darbo struktūra yra tokia: 1 skyriuje pristatytas disertacijos objektas, ankstesnių tyrimų apžvalga, tiriamoji medžiaga, tikslas ir uždaviniai; taip pat trumpai apibūdintas disertacijos naujumas ir aktualumas bei dabartiniai kalbotyros klausimai, susiję su BAR. 2 skyriuje aptariamos teorinės prielaidos, pvz., deskriptyvinės ir lyginamosios kategorijos tarpkalbinėse studijose; pateikiama trumpa diskusija, ar BAR turėtų būti traktuojama kaip arealinės tipologijos bruožas, būdingas Europos kalbų ir Baltijos jūros kalbų arealams; apibrėžiamos pagrindinės darbe vartojamos sąvokos ir terminai; pateikiamas detalus lietuvių kalbos apibrėžtumo raiškos aprašas ir BAR vaidmuo jame. Vienas poskyris skirtas būdvardžiams kaip universaliai pasaulio žodžių klasei aptarti. Pagrindinis darbe naudojamų duomenų šaltinis – dažniausiai lietuvių kalboje vartojamų būdvardžių, turinčių ilgųjų ir trumpųjų formų paradigmas, sąrašas – apžvelgiamas tipologiniu požiūriu, lyginant jį su pasaulio kalbose aptiktais semantiniiais būdvardžių tipais. 3 skyriuje pristatoma topologinė lietuvių kalbos DJ struktūra, pabrėžiant BAR vaidmenį, aptariama įvairių būdvardinių elementų sąveika. 4 skyriuje, remiantis empirine medžiaga, tiriami būdvardžiai, galintys turėti įvardžiuotines formas, bet jomis nevartojami; aptariama ir palyginama

būdvardžių ir determinantų semantika. 5 skyriuje analizuojami tie lietuvių kalbos būdvardžiai, kurie iš esmės vartojami įvardžiuotinėmis formomis (ir beveik nevartojami trumposiomis formomis). Paskutiniame 6 skyriuje pateikiamos išvados ir nubrėžiama tolesnių BAR tyrimų perspektyva.

5. GINAMIEJI TEIGINIAI

Lietuvių kalbos BAR būdingi šie požymiai:

1. BAR tiesiogiai koreliuoja su sintaksine DJ struktūra; gramatinė ypatybė [+DEF] gali būti žymima keliuose DJ lokusuose (angl. *loci*), turinčiuose skirtingą poveikio laipsnį. BAR yra glaudžiai susijusi su viso DJ struktūra.
2. Skirtingos gramatinės ypatybės [+DEF] pozicijos koreliuoja su DJ įsteigtų kategorijų apimties sritimis.
3. Elementai, esantys kairiojoje DJ periferijoje, žymi iš diskurso kylantį apibrėžtumą, o elementai, esantys dešiniojoje (arčiau DJ branduolio), – su referento identifikuojamumu (angl. *identifiability*) susijusį apibrėžtumą.
4. BAR koreliuoja su būdvardžių klasėmis ir jų imanentinėmis savybėmis steigti *ad hoc* ar labiau pastovias kategorijas (generinius DJ).
5. Yra būdvardžių, iš esmės nevartojamų įvardžiuotinėmis formomis, grupė. Šie būdvardžiai nusteigia kategorijų (taksonominių ar *ad hoc*) ir neįgyja morfologinio apibrėžtumo žymiklio dėl dviejų priežasčių: a) jais nusakomos ypatybės dėl semantinių-pragmatinių priežasčių nėra tinkamos kategorijai sudaryti; b) jais nusakomos ne ypatybės, bet perteikiama sakinio lygmens modifikacija, kvantifikacija, panašumas ir kt.
6. Yra nedidelė būdvardžių, iš esmės vartojamų įvardžiuotinėmis formomis, grupė. Jais modifikuojami apibrėžti DJ rodo socialiai ar kultūriškai nulemtą identifikuojamumą.

6. IŠVADOS

Šios disertacijos tikslas buvo ištirti ir aprašyti būdvardinę lietuvių kalbos apibrėžtumo raišką, pristatyti ją tipologiniame kontekste ir tokiu būdu pagilinti jos supratimą bei prisidėti prie tarpkalbinių šio kalbinio fenomeno tyrimų. Galima teigti, kad lietuvių kalba, turinti vienintelį morfologinį gramatikalizuotą apibrėžtumo žymiklį, t. y. ilgųjų būdvardžio paradigmos galūnių rinkinį, yra prototipinis BAR kaip tarpkalbinių studijų objekto atvejis. Nemažai įkvėpimo ir atspirties, dirbant prie disertacijos, pasisemta iš kitų Europos kalbų, savo inventoriuose turinčių BAR, studijų ir tyrimų. Nemenkas terminų ir analizės modelių skaičius kilęs iš kontinentinių skandinavų kalbų, olandų kalbos ir kai kurių slavų kalbų tyrimų. Dauguma pateikiamų duomenų surinkta iš šiuolaikinių kalbų tekstynų, tokiu būdu atspindima aktualioji vartoseną.

3, 4 ir 5 disertacijos skyriuose lietuvių kalbos BAR analizuota skirtingais pjūviais: atskleista linijinė apibrėžto DJ struktūra bei pateikta kiekybinių duomenų apie ilgųjų ir trumpųjų būdvardinių formų paradigmų distribuciją šiuolaikinėje lietuvių kalboje; identifikuota lietuvių kalbos būdvardžių, nevartojamų ilgosiomis formomis, grupė ir beveik vien tik ilgosiomis formomis vartojamų būdvardžių grupė. Taip papildytas ir išplėstas lietuvių kalbos būdvardžių klasifikacijos aprašas.

Parodyta, kad BAR yra morfosintaksinė ypatybė, turinti įtakos apibrėžtumo kategorijai ir daiktavardiniam junginiui.

Atskleista, kad BAR tiesiogiai susijusi su sintaksine DJ struktūra; gramatinė ypatybė [+DEF] gali būti dažnai pažymėta keliuose DJ lokusuose, turinčiuose skirtingą poveikio laipsnį. Taip pat įrodyta, kad skirtingi DJ apibrėžtumo žymėjimo lokasai koreliuoja su silpnuoju ir stipriu apibrėžtumo tipais, nes elementai, esantys kairiojoje DJ periferijoje, žymi iš diskurso kylantį apibrėžtumą, o elementai, esantys dešiniojoje (arčiau DJ branduolio), – su referento identifikuojamumu (angl. *identifiability*) susijusį apibrėžtumą.

Parodyta, kad lietuvių kalbos būdvardžiai, beveik nevartojami ilgosiomis formomis, yra įvairialypiai. Jiems visiems bendra yra tai, kad jie negali steigti kategorijų (taksonominių ar *ad hoc*) ir dėl šios priežasties neįgyja morfologinio apibrėžtumo žymiklio. Šiuos būdvardžius galima suskirstyti į dvi grupes:

1) jais nusakomos ypatybės dėl semantinių-pragmatinių priežasčių nėra tinkamos kategorijai sudaryti (pvz., **naudingasis žmogus*, **tuščioji lėkštė*, **tipiškieji vaizdai*);

2) jais nusakomos ne ypatybės, bet perteikiama kvantifikacija (pvz., *gausus*, *dažnas*, *menkas*, *nemažas*), posesyvumas (pvz., *nuosavas*, *privatus*), (ne)panašumas (pvz., *panašus*, *skirtingas*), eiliškumas (pvz., *tolesnis*, *galutinis*) ir pan. Šį požymį turintys būdvardžiai atlieka *quasi* determinantų vaidmenį.

Nustatyta, kad egzistuoja nedidelė lietuvių kalbos būdvardžių, kurie beveik išimtinai vartojami ilgosiomis (įvardžiutinėmis formomis), grupė. Jais modifikuojami apibrėžti DJ žymi socialiai ar kultūriškai nulemtą identifikuojamumą (pvz., *didis*, *gimtas*, *šventas*, *viešas*).

Bandant pritaikyti disertacijos atradimus, svarstant apie deskriptyviąją lietuvių kalbos gramatiką, kyla tokių klausimų, kuriems reikėtų tolesnių tyrimų ir studijų:

- Būtų pravartu apsvarstyti tradicinę žodžių klasių sampratą ir klasifikaciją, remiantis šioje disertacijoje iškeltais teiginiais: ar vertėtų pripažinti *quasi* determinantų klasę/grupę? Ar reikėtų pripažinti sugramatintus neapibrėžtumo žymiklius?
- Siūlytina parengti išsamią lietuvių kalbos būdvardžių klasifikaciją ir aprašą, remiantis R.M.W. Dixono and Alexandros Y. Aikhenvald redaguota pasaulio kalbų būdvardžių tipologija (R.M.W. Dixon and Alexandra Y. Aikhenvald *Adjective Classes: A Cross-linguistic Typology*).

Tokia studija tikrai išplėstų ir pagilintų šios žodžių klasės supratimą bei aprašą.

- Reikėtų daugiau tarpkalbinių mažųjų kalbos kategorijų tyrimų, pvz., silmiliatyvų, disimiliatyvų ir variatyvų (remiantis morfologiniu argumentu → *toks* ‘such’, *kitoks* ‘of another kind, different’, *visoks* ‘of all kinds, of all sorts’).

Kalbant apie pačią BAR, nors nemažai jos bruožų aptarta šiame darbe, daugelis tebelieka netirtų iš tipologinės perspektyvos:

- BAR ir tikrinių vardų tipologija: tokie vartosenos atvejai kaip *senieji Kazlauskai, žymusis Čiurlionis, Naujieji Trakai* ir pan.
- BAR vokatyvo konstrukcijose: *Brangusis, Gerbiamieji svečiai!, Brangūs susirinkusieji!*
- Tipologinis BAR palyginimas baltų – lietuvių ir latvių – kalbose būtų svarbus ir reikalingas.

Baigdama tikiuosi, kad ši disertacija sužadins domėjimąsi BAR ir tarpkalbinėmis jos studijomis.

SUMMARY

1. RELEVANCE AND NOVELTY OF THE RESEARCH

Even though numerous works have been published, mostly focusing on the historical developments of adjectival definiteness markers in the Baltic languages, e.g., two recent comprehensive studies on the historical morphology of definiteness in Baltic have appeared, Gelumbeckaitė (2020) and Sommer (2018), the ADM as a typological phenomenon has been insufficiently analysed. As mentioned, as a cross-linguistic feature it is dealt with in a brief chapter in a canonical textbook on definiteness (Lyons 2003, 82-85). My analysis of the Lithuanian ADM and my attempt at situating it in a typological context through a comparison with mostly Slavonic and Germanic (customarily Scandinavian, occasionally Dutch) languages will contribute to the recognition of ADM as an important linguistic phenomenon in the field of nominal determination alongside determiners, demonstratives, phrasal clitics and other means of marking the category of (in)definiteness, giving it the attention it rightly deserves.

It has to be mentioned that some work has been done on the ADM of Lithuanian NPs from a cross-linguistic comparative perspective. Already in 1957, in her study of the use of contemporary Lithuanian long adjectival forms, Valeckienė provides a short comparative exploration of Lithuanian and German (Valeckienė 1957). In 2004, Mickūnaitė-Griškevičienė in her doctoral dissertation on the functional sentence perspective in Lithuanian and Norwegian, concisely describes linguistic strategies used to convey the definite status of a Lithuanian NP, with the ADM being one of them (Mickūnaitė-Griškevičienė 2004). In 2006, in the new series of *Studies in Lithuanian Grammar*, a special volume dedicated to the Lithuanian NP was published (Holvoet, Mikulskas 2006) that contains three novel articles entirely or partially concerning the Lithuanian ADM. Holvoet and Tamulionienė present a fresh and

modern take on the category of definiteness and its marking in Lithuanian providing some typological insights (Holvoet, Tamulionienė 2006, 11-32); Mikulskas in a symbolically entitled paper *A new perspective on the description of definite adjectives* outlines the novelty in thinking about this category in Lithuanian, basing his approach on the concept of grounding within the framework of cognitive linguistics (Mikulskas 2006, 33–65); and finally, Vaičiulytė-Semėnienė in her study of the category of possession and its morphosyntactic marking briefly discusses the relationship between possessives and the category of definiteness, its implications on the word-order pattern of an NP, founding her paper on cross-linguistic studies and typological hierarchies (Vaičiulytė-Semėnienė 2006, 151–178). In 2011, Spraunienė in her doctoral dissertation focuses on definiteness marking in Lithuanian against the background of Danish and other article languages (English and, to some extent, Hebrew) and presents a novel approach to the opposition of long and short adjectival forms in contemporary Lithuanian (Spraunienė 2011). Subsequently, these findings and a new way of approaching definiteness are reflected in Judžentis' *Grammatical Categories of the Lithuanian Language* where it is deservedly recognised as a category and rewarded with its own chapter (Judžentis 2012, 99–110). In 2015, Gillon and Armoskaite debate the N/DP divide based on the Lithuanian evidence, focusing mostly on bare nouns, but briefly mentioning pronominal adjectives too (Gillon, Armoskaite 2015). Recently, two relevant papers on subjects concerning the ADM were written by Vaitkutė. The first one analyses strategies of conveying the definite status of Swedish nominals in Lithuanian translations (Vaitkutė 2017); the second one focuses on Lithuanian *toks* 'such' as a member of a cross-linguistic category of similatives (Vaitkutė 2019). Also, an article presenting a novel take on the two adjectival paradigms as cases of strong (LF) *versus* weak (SF) definiteness was written by Šereikaitė (2019).

Yet, many important aspects associated with ADM, such as an interplay between the adjectives and other (in)definiteness markers (determiners), the contexts disabling the uses of LF, the contexts disabling the uses of SF, the impact of word order on the referential value of an NP, the relationship between the semantics of adjectives and their ability to serve as (in)definiteness markers, the relationship between ADM and other minor categories such as *similatives* (van der Auwera, Sahoo 2018), and many more need to be explored and described in a coherent and comprehensive way, highlighting, where possible, the cross-linguistic characteristics of ADM.

Despite studies on the Lithuanian language (and on other languages that exhibit the feature of ADM), ADM it is not acknowledged as a full-fledged cross-linguistic category, which is reflected in its absence from the *World Atlas of Language Structures Online*⁷ (Dryer, Haspelmath 2013). I hope that one of the side-effects of this dissertation will be an increased global interest in the ADM as a cross-linguistic phenomenon circling in the orbit of (in)definiteness as a category related to many other major and minor cross-linguistic categories.

2. RESEARCH OBJECT, AIM AND OBJECTIVES

The object of this dissertation is adjectival definiteness marking (ADM). It is a grammatical feature whereby the (in)definite status of a noun phrase (NP) is marked partly or solely on an adjective that is an internal part of the NP. Definiteness is a category of an NP. Hence, ADM, which sometimes implies that the sole locus of definiteness marking is the adjective, is a morphosyntactic feature that is attributed to an entire NP rather than an adjective as a lexical class:

---

⁷ The World Atlas of Language Structures Online (2013):
<https://wals.info/>.

- (1) a. Arabic
al-kitab al-qadim vs *kitab qadim*
 old.DEF book.DEF old book
 ‘the old book’ ‘an old book’
- b. Bulgarian
starata kniga vs *stara kniga*
 old.DEF book old book
 ‘the old book’ ‘an old book’
- c. Hebrew
hasefer hayašan vs *sefer yašan*
 old.DEF book.DEF old book
 ‘the old book’ ‘an old book’
- d. Latvian
vecā grāmata vs *veca grāmata*
 old.DEF book old book
 ‘the old book’ ‘an old book’
- e. Lithuanian
senoji knyga vs *sena knyga*
 old.DEF book old book
 ‘the old book’ ‘a/the old book’
- f. Romanian
vechea carte vs *o carte veche*
 old.DEF book an book old
 ‘the old book’ ‘an old book’

Frequently, ADM is combined with other morphological or lexical definiteness markers (determinatives, various pronouns, clitics, etc.), adjectives being just one of the components, as demonstrated in both (1) and (2) below. This typologically rare feature is shared by a number of languages, e.g., Arabic, Albanian, Bulgarian, Hebrew, Romanian, some Slavonic, e.g., Slovenian, Baltic, both Latvian and Lithuanian, and some Germanic languages, e.g., continental

Scandinavian languages (Kibort 2008). Some of these languages have elaborate systems for marking both indefiniteness and definiteness, i.e., they have special markers (most often articles) that trigger (in)definiteness marking on all the constituents of an NP, including adjectives, e.g.:

(2) a. Danish

<i>den gamle bog</i>	vs	<i>en gammel bog</i>
the old.DEF book		an old book
‘the old book’		‘an old book’

b. Dutch

<i>het oude boek</i>	vs	<i>een oud boek</i>
the old.DEF book		a old book
‘the old book’		‘an old book’

c. Swedish

<i>den gamla boken</i>	vs	<i>en gammal bok</i>
the old.DEF book.DEF		a old book
‘the old book’		‘an old book’

Much has been written on the (in)definiteness marking in the world’s languages with a primary focus on determiners. Yet, it is seldom that focus has stayed on the role adjectives have to play in rendering an NP (in)definite. The most comprehensive description of the ADM as a cross-linguistic occurrence is to be found in the canonical Cambridge textbook *Definiteness* by Lyons, where a chapter entitled “Definite adjectives” is devoted to it (Lyons 2003, 82-85). Definiteness marking in continental Scandinavian languages has in particular received much attention due to the so-called double determination (or even triple marking, as we see in (2c)) of definiteness in an NP (Perridon 1989, Delsing 1993, Börjars 1994, Julien 2005, Lohndal 2007, Lohrmann 2011). Yet, the focus, e.g., in Swedish, has been on the interplay between the free and the bound definiteness marker (article), which in certain cases can be absent while the adjective always remains marked as definite.

Occasionally, the absence of these dedicated markers provides even more important insights into the interplay between the ADM and the definite status of an NP. Such cases prove that multiple definiteness marking in Swedish NPs does not necessarily need to be interpreted as obligatory agreement, as is argued by Lyons (2003, 85).

The two Baltic languages, Latvian and Lithuanian, have only one way to morphologically mark the definite status of an NP, viz., by usage of a paradigm of long adjectival forms⁸ (Valeckienė 1957, Ulvydas 1965, Rosinas 1976, Valeckienė 1986, Paulauskienė 1994, Rosinas 1996, Ambrazas et al. 2006, Holvoet, Tamulionienė 2006, Mikulskas 2006, Spraunienė 2008b, 2011). While Latvian definiteness marking is much more grammaticalised, Lithuanian is somewhat more flexible, allowing for grammatically definite contexts to still be able to accommodate short forms, e.g., in possessive NPs:

- (3) a. Latvian
mans jaunais /*jauns mētelis
 my new.DEF/new coat
 ‘my new coat’
- b. Lithuanian
mano naujasis/naujas paltas
 my new.DEF/new coat
 ‘my new coat’

Writing about the world’s languages in general, Dahl notes: “NPs with adjectival modifiers tend to have at least as much and often more

---

⁸ In Germanic linguistics the non-definite adjectival forms are traditionally referred to as strong, while in studies of the Slavic and Baltic languages they are traditionally referred to as short. Correspondingly, the definite adjectival forms are referred to as weak and as long. To sum up, short = strong = non-definite; long = weak = definite. In this dissertation, I will be referring to them as long (LF) *versus* short (SF).

definiteness marking than simple NPs. Furthermore, there is a clear tendency for any definiteness marking, excessive or otherwise, to show up next to or on the adjective” (Dahl 2004, 151-152). It is precisely this phenomenon that will be closely examined in the dissertation with a particular emphasis on Lithuanian, placing it in a typological context.

The aim of the dissertation is to analyse and describe the Lithuanian ADM, to place it in a typological context and hence to deepen the understanding of it, and to contribute to cross-linguistic research into this phenomenon. In this consistently synchronic study, I will, through several cross-sections of the ADM in contemporary Lithuanian (introduced in Sections 3, 4 and 5), present its impact on the structure of the NP, as well as characterise its actual distribution (the use of long *versus* short paradigms) in the contemporary language.

The tasks of the dissertation are as follows:

1. to describe the linear structure of the definite Lithuanian NP,
2. to establish the function(s) of internal adjectival constituents in a Lithuanian NP,
3. to analyse the interplay between adjectival and other constituents in a Lithuanian NP and the word-order phenomena in an NP resulting from it,
4. to describe the semantics and functions of adjectival constituents in an NP and their impact on the ADM in Lithuanian;
5. to discuss the usage and distribution of long *versus* short adjective paradigms and to provide tangible quantified data underlying the discussion;
6. to demonstrate the relationship between the ADM and other major and minor cross-linguistic categories.

3. RESEARCH MATERIAL AND METHODS

The dissertation contains more than 200 examples of multilingual data, exemplifying various aspects of the ADM. Most of the data is from the following written contemporary languages: Lithuanian (the dominant data source), Danish, Dutch, English, Russian, Polish, and Swedish (and a few random examples from other languages, as e.g., in (1)). Spoken language, even though it might be mentioned in the periphery of the dissertation, is not of interest here. The Lithuanian data exclusively presents samples of the written language accessed in two corpora, the Corpus of Contemporary Lithuanian (CCLL)⁹ with instances from spoken language filtered out; and the Lithuanian Web Corpus (ltTenTen14)¹⁰, which has mostly been used to cross-check the results and findings of the CCLL. Examples of all the other languages were also extracted from their respective corpora (see Data Sources). The research presented in the dissertation is data-driven, based on empirical evidence, both qualitative (e.g., when defining the linear, topological structure of the definite Lithuanian NPs) and quantitative. The core of the data used for quantitative analysis is a comprehensive list of 111 most frequently used Lithuanian adjectives that can form a paradigm of long forms, based on the *Frequency Dictionary of the Written Lithuanian Language*¹¹ (see Appendix A), compiled by Utk a (2009), henceforth referred to as FrD. The exact methods used in various sections of the dissertation are described in detail under the respective section headings.

---

⁹ Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas (CCLL), accessible online: <http://tekstynas.vdu.lt/tekstynas/menu?page=about>

¹⁰ The Lithuanian Web Corpus 2014, also called ltTenTen14, accessible online: <https://www.sketchengine.eu/lttenen-lithuanian-corpus/>

¹¹ It is available online at http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/Dazninis_zodynas.pdf. Further also referred to as FrD.

The novelty in research methods presented in the dissertation lies in an attempt to quantify the actual usage of certain long and short adjectival paradigms. Even though a relatively small number of adjectives has been investigated in the quantitative analysis (30 qualitative adjectives that are predominantly used in their SFs; and 18 qualitative adjectives that are frequently used in their LFs), it, however, yields quantified results enabling a discussion on the contemporary status of the two adjectival paradigms in modern Lithuanian.

The typological aspect of the dissertation entails certain theoretical limitations and notions that are addressed in subsections on the comparative concepts in cross-linguistic studies. Amongst the challenges while assessing and structuring data, the following three need to be highlighted:

1. The difficulties of working with the CCLL due to the lack of annotation; one has to manually extract, sort and treat data in the numbers of tens of thousands due to the unresolved issues of homonymy, lack of diacritical marks and systemic failures causing, e.g., repeat instances of the same sample. The FrD caused a few problems too because of mistaken blending of paradigms of different adjectives under one lexical entry, filing adjectives under verb headings, etc.
2. The absence of modern descriptions of linguistic contexts, e.g., in the labelling of nominal attributes, semantic and/or functional classification of adjectives etc. in Lithuanian grammars.
3. The lack of clarity in descriptions and classifications of certain word classes, e.g., pronouns, in the Lithuanian Grammar, where, e.g., universal quantifiers (definite pronouns) are classified with “Indefinite pronouns”.

Much determination was required to resolve the problems arising from the four above-mentioned challenges. Sometimes I felt that gaps in the description of contemporary Lithuanian grammar had to be filled, e.g., by addressing the structure of the definite Lithuanian NP

prior to focusing on the ADM *per se*. Yet, I must say that these challenges made me discover important aspects of ADM and contributed in a positive way to shaping my dissertation.

4. STRUCTURE OF THE DISSERTATION

This dissertation is structured as follows. In section 1 the object of the study, the background, data and method, the aims and tasks, and the key notions used in the paper are introduced. Also, other aspects, such as the novelty and the added value, and the current *status quaestionis* are briefly presented. Section 2 discusses a few theoretical prerequisites, such as descriptive categories *versus* comparative concepts in cross-linguistic studies, and the possibility of a data-driven framework-free approach; it includes a discussion of whether ADM should be seen as an areal typological feature of Standard Average European (SAE) and of the Circum-Baltic area. Also, key concepts and definitions are introduced here along with a more detailed account of the Lithuanian definiteness marking system and the role of ADM in it. One of the subsections is devoted to adjectives as a universal comparative part-of-speech. The main data source for this dissertation, the list of the most frequently used Lithuanian adjectives that form both LF and SF paradigms is looked at from a typological perspective of semantic types of adjectives attested in the world's languages. Section 3 presents a topological structure of the definite Lithuanian NP and highlights the role ADM plays in it, including interaction between several adjectival constituents in an NP. In section 4, the instances of the absence of LF in Lithuanian NPs are discussed on the basis of empirical data; the relationship between the semantics of adjectives and determiners is analysed. Section 5, which is also empirically driven, deals with those Lithuanian adjectives that are predominantly or frequently used in their LF. Finally, section 6 contains some concluding remarks and outlines prospects for future research in the field.

5. THESES TO BE DEFENDED

The ADM is represented in Lithuanian by a non-trivial cluster of distinct features:

1. ADM directly correlates with the syntactic structure of the NP whereby the feature [+DEF] may and often is encoded in several loci with different degrees of impact. ADM is highly sensitive to the syntactic structure of the NP as a whole.
2. The different loci of [+DEF] correlate with the relative scopes of the categories established by the NP.
3. In the NP, constituents in the left periphery encode discourse-bound definiteness while constituents in the right (closer to the head) denote identifiability-based definiteness.
4. ADM correlates with adjectival classes and their inherent abilities to establish *ad hoc* or more permanent categories (generic nominals).
5. There exists a group of adjectives that are predominantly used in their SF; this use is because of their inability to establish a category (either *ad hoc* or taxonomic) a) due to semantic-pragmatic reasons; b) because rather than denoting a property, they denote something else, i.e., sentence-level modification, quantification, similarity, etc.
6. There exists a group of adjectives that are predominantly used in their LF; they form a small group whose definiteness mostly reflects socially and/or culturally determined identifiability.

CONCLUSIONS

The aim of this dissertation was to analyse and describe the Lithuanian adjectival definiteness marking, to place it in a typological context and hence to deepen the understanding of it, and to contribute to cross-linguistic research into this phenomenon. Lithuanian with the sole morphologically grammaticalised marker of definiteness, viz., a dedicated set of endings of the long form adjectival paradigm, represents a prototypical case study for the research of ADM as a cross-linguistic feature. Much of the thinking and inspiration came

from the studies of other European languages that also have the grammatical feature of the ADM in their inventories. Quite a few terms and analysis models have their roots in the studies of continental Scandinavian, Dutch and some Slavic languages. Most data (both Lithuanian and that of other languages) has been collected from the corpora of contemporary languages reflecting the actual usage.

In the data analysis of sections 3, 4 and 5, three different synchronic cross-sections of Lithuanian adjectives were presented, revealing the linear structure of the definite Lithuanian NP, as well as providing some tangible data on the actual distribution of long and short adjectival paradigms in the contemporary language, identifying some groups of Lithuanian adjectives that do not take long adjectival forms and those that are predominantly used in their long forms, and hence also contributing to the descriptive classification of the Lithuanian adjectives.

It has been shown that ADM is a morphosyntactic feature with implications for both the category of definiteness and the syntax of the noun phrase.

It has been shown that ADM directly correlates with the syntactic structure of the NP whereby the feature [+DEF] may be and often is encoded in several loci with different degrees of impact. It also has been shown that the different loci of [+DEF] correlate with weak *vs* strong types of definiteness, where NP constituents in the left periphery encode discourse-bound definiteness while constituents in the right (closer to the head) denote identifiability-based definiteness.

It has been demonstrated that there is no one reason why some Lithuanian prenominal adjectival modifiers are predominantly used with short forms. This is due to the fact that:

- the properties they denote are not suitable for establishing categories;
- they denote not properties, but something else, e.g., (dis)similarity, quantification, variations, etc.

I have also found that a small group of Lithuanian adjectives is predominantly used in their long forms. Definiteness expressed by these adjectives mostly reflects socially and/or culturally determined identifiability.

Trying to apply the lessons learned to the descriptive Lithuanian grammar, the following questions arise requiring further study and research:

- There is a need for a re-think of traditional word classes to accommodate some aspects directly resulting from the ADM, i.e., should quasi-determiners be acknowledged; should quantifiers be acknowledged; should indefiniteness markers be acknowledged?
- There is a need for a more comprehensive classification of Lithuanian adjectives on a par with those included in the 2004 work edited by R.M.W. Dixon and Alexandra Y. Aikhenvald entitled *Adjective Classes: A Cross-linguistic Typology*. Such a study could substantially widen our understanding and description of this part-of-speech.
- There is a need for recognition and research on cross-linguistic minor categories such as, similatives, dissimilatives and variatives (supported by the morphological argument → *toks* ‘such’, *kitoks* ‘of another kind, different’, *visoks* ‘of all kinds, of all sorts’).

With regards to the adjectival definiteness marking itself, even though many aspects of the ADM have been covered, many still remain to be researched from a typological perspective, including, amongst others, the following:

- The ADM and the typology of proper names: uses like *senieji Kazlauskai* ‘old.DEF Kazlauskas [family]’, *ižymusis Čiurlionis* ‘famous.DEF Čiurlionis’, *Naujieji Trakai* ‘new.DEF Trakai [toponym]’, and similar;

- The ADM in vocative constructions: *Brangūsis!* ‘dear.DEF’, *Gerbiamieji svečiai!* ‘honoured.DEF guests’, *Brangūs susirinkusieji!* ‘dear.DEF assembled [here]’.
- A typological comparison of the ADM in the two Baltic languages, Lithuanian and Latvian, would be of importance.

Concluding, I would like to hope that this dissertation will spark more interest in cross-linguistic studies of the adjectival definiteness marking.

ARTICLES ON THE TOPIC OF DISSERTATION PUBLISHED IN
PEER-REVIEWED PUBLICATIONS

DISERTACIJOS TEMA PARENGTI STRAIPSNIAI
RECENZUOJAMUOSE LEIDINIUOSE

1. Trakymaitė R. (2018). “Determination and modification: Topology of prenominal attributes in Lithuanian”, *Kalbotyra*, 710, 84–133. DOI: <https://doi.org/10.15388/Kalbotyra.2018.5>
2. Trakymaitė R. (2021). “Adjectival definiteness marking in Lithuanian – one more puzzle piece: Qualitative adjectives that could but do not take definite forms”, *Baltistica*, Vol. 56. No. 1 (2021), 19–79. DOI: <https://doi.org/10.15388/Baltistica.56.1.2438>

PAPERS ON THE TOPIC OF DISSERTATION PRESENTED
AT INTERNATIONAL ACADEMIC CONFERENCES

TARPTAUTINĖSE MOKSLINĖSE KONFERENCIJOSE
SKAITYTI PRANEŠIMAI DISERTACIJOS TEMA

1. “Adjectival Marking of Definiteness: Effects of Other Modifiers on Choice of Adjectival Form in an NP”. A poster presentation on June 28, 2014 at the Young Linguists’ International Conference at Stockholm University, Sweden.
2. “Between adjectives, demonstratives and determinatives: Findings of the *Frequency Dictionary of the Written Lithuanian Language*”. A conference presentation on July 30, 2019 at the Academia Grammaticorum Salensis Sexta Decima, Salos, Lithuania.

THE CANDIDATE'S BIOGRAPHICAL NOTE

EDUCATION

- 2013–2021   Doctoral studies in Philology; Vilnius University, Lithuania
- 2004–2006   Bachelor in Russian Philology; Lund University, Sweden
- 1998–2001   Master in Scandinavian Philology; Vilnius University, Lithuania
- 1998–2000   European Master's Degree in Linguistics; Lund University, Sweden, University of Naples *Federico II*, Italy
- 1998–2000   Master in Swedish as Second Language; Lund University, Sweden
- 1994–1998   Bachelor in Scandinavian Philology; Vilnius University, Lithuania

PROFESSIONAL ACTIVITY

- 2020–present   Lecturer, Vilnius University, Lithuania
- 2016–present   Senior Project Manager, Friends of Europe, Brussels, Belgium
- 2010–2020   Head of Head of Civil Society Development and Co-operation Division, Eastern Europe Studies Centre, Lithuania
- 2007–2010   Senior Project Manager, Friends of Europe, Brussels, Belgium
- 2006–2007   Collaborator, European Volunteer Center, Brussels, Belgium
- 2005–2006   Consultant, Public Policy and Management Institute Vilnius, Lithuania

- 2004–2005 Project Manager, Department of Audit and Supervision of Social Establishments at the Ministry of Social Security and Labour, Vilnius, Lithuania
- 2001–2004 Project Manager, International Conference Services, Copenhagen, Denmark
- 1996–1998 Programme Co-ordinator, Open Society Fund-Lithuania

TRUMPOS ŽINIOS APIE DISERTANTĘ

IŠSILAVINIMAS

- 2013–2021 Filologijos mokslo krypties doktorantūros studijos; Vilniaus universitetas
- 2004–2006 Rusų filologijos bakalauro laipsnis; Lundo universitetas, Švedija
- 1998–2001 Skandinavų filologijos magistro laipsnis; Vilniaus universitetas
- 1998–2000 Kalbotyros magistro laipsnis; Lundo universitetas, Švedija, Federiko II Neapolio universitetas, Italija
- 1998–2000 Švedų kaip antrosios kalbos magistro laipsnis; Lundo universitetas, Švedija
- 1994–1998 Skandinavų filologijos bakalauro laipsnis; Vilniaus universitetas

PROFESINĖ VEIKLA

- 2020–dabar Dėstytoja, Vilniaus universitetas
- 2016–dabar Vyriausioji projektų vadovė, Friends of Europe, Briuselis, Belgija

- 2010–2020 Pilietinės visuomenės plėtros ir bendradarbiavimo skyriaus vedėja, Rytų Europos studijų centras, Vilnius
- 2007–2010 Vyresnioji projektų vadovė, Friends of Europe, Briuselis, Belgija
- 2006–2007 Darbuotoja, Europos savanorių centras, Briuselis, Belgija
- 2005–2006 Konsultantė, Viešosios politikos ir vadybos institutas, Vilnius
- 2004–2005 Projektų vadovė, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilnius
- 2001–2004 Projektų vadovė, International Conference Services, Kopenhaga, Danija
- 1996–1998 Programos koordinatorė, Atviros Lietuvos fondas, Vilnius

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, III rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
El.p.: info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Tiražas 30